

Antea Group Archeologie 2014/147

Bureauonderzoek en inventariserend
veldonderzoek dmv verkennende boringen voor
het plangebied Kloostercomplex fase 1 aan de
Bolkensteeg te Dongen.

projectnr. 400493
revisie 00
11 december 2014

auteurs

M.L. Craane
G. Sophie

Opdrachtgever

CroonenBuro5
Postbus 40
4900 AA Oosterhout NB

datum vrijgave

11-12-2014

beschrijving revisie 00

definitief

goedkeuring

M. Elings

vrijgave

H. Koopmanschap

Colofon

Titel: Antea Group Archeologie 2014/147.
Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek dmv verkennende boringen voor het plangebied
Kloostercomplex fase 1 aan de Bolkensteeg te Dongen.
Auteurs: M.L. Craane, G. Sophie

ISSN: 1570-6273

© Antea Nederland B.V.
Postbus 24
8440 AA Heerenveen

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Disclaimer

Antea Group aanvaardt op generlei wijze aansprakelijkheid voor schade welke voortvloeit uit beslissingen genomen op basis van de resultaten van archeologisch (voor)onderzoek.

Inhoud

Blz.

	Administratieve gegevens	4
	Samenvatting.....	5
1	Inleiding	7
2	Bureauonderzoek	9
2.1	Beschrijving onderzoekslocatie	9
2.1.1	Begrenzing onderzoeks- en plangebied	9
2.1.2	Huidig en toekomstig gebruik	9
2.1.3	Archeologisch beleid	10
2.1.4	Landschappelijke situatie	10
2.1.5	Historische situatie en mogelijke verstoringen	13
2.2	Bekende waarden.....	15
2.2.1	Archeologische waarden	15
2.2.2	Ondergrondse bouwhistorische waarden	17
2.3	Archeologische verwachting	18
2.3.1	Bestaande verwachtingskaarten	18
2.3.2	Gespecificeerde archeologische verwachting	19
2.4	Conclusies en advies voor vervolgonderzoek.....	20
3	Veldonderzoek	21
3.1	Doel- en vraagstelling.....	21
3.2	Onderzoeksopzet en werkwijze	21
3.3	Resultaten	22
3.3.1	Bodemopbouw	22
3.3.2	Archeologie	22
4	Conclusies en advies.....	23
4.1	Conclusies.....	23
4.2	(Selectie)advies.....	23
	Literatuur en geraadpleegde bronnen	24

Bijlagen

1	Archeologische perioden
2	AMZ-cyclus
3	Boorprofielen

Kaarten

400493-ARCHIS	IKAW, AMK-terreinen, Waarnemingen en Onderzoeken uit ARCHIS
400493-bp1	Boorpuntenkaart

Administratieve gegevens

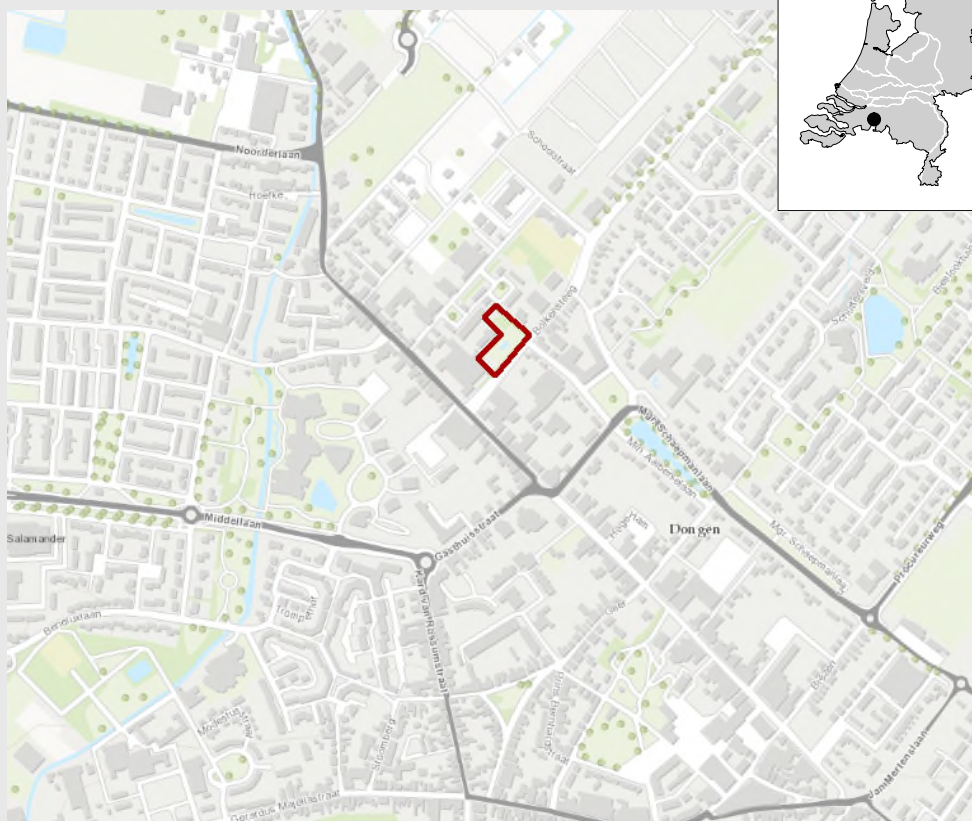
AG Projectnummer 400493
OM-nummer 64253
Provincie Noord-Brabant
Gemeente Dongen
Plaats Dongen
Toponiem Bolkensteeg

Kaartblad 44G
Coördinaten 123817/404801 123846/404890
123846/404773 123904/404840

Opdrachtgever CroonenBuro5
Uitvoerder Antea Group
Datum uitvoering december 2014
Projectteam H.J.L.C. Koopmanschap (senior KNA-archeoloog)
G. Sophie (senior KNA-archeoloog)
M.L. Craane (KNA-archeoloog)

Bevoegd gezag Gemeente Dongen

Beheer documentatie Antea Group
Vondstdepot t.z.t. provinciaal depot 's-Hertogenbosch

Afbeelding 1. Locatie plangebied

(Topografische Kaart 1:25.000 (niet op schaal), © Topografische Dienst Kadaster, Emmen)

Samenvatting

In opdracht van CroonenBuro5 heeft Antea Group een archeologisch onderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek heeft bestaan uit een archeologisch bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek. Aan de Bolkensteeg te Dongen wordt in de nabij toekomst een herontwikkeling voorzien middels de realisatie van 40 woonzorgeenheden. Omdat dit gepaard zal gaan met bodemverstorende werkzaamheden dient een archeologisch vooronderzoek te worden uitgevoerd.

Een archeologisch bureauonderzoek dient om een gespecificeerd verwachtingsmodel op te stellen, welke vervolgens in het veld wordt getoetst door middel van een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen. Het veldwerk is gelijktijdig uitgevoerd met het veldwerk voor het milieuhygiënisch onderzoek.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied is gelegen in een zone met een middelhoge archeologische verwachting op de archeologische beleidskaart van de gemeente Dongen. Daarnaast is gebleken dat het plangebied in het verleden bebouwd is geweest en deels al gesaneerd. In hoeverre het archeologisch bodemarchief heeft verstoord is niet bekend. Daarom is er een inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende boringen uitgevoerd om de mate van verstoring te kunnen bepalen alsmede de diepte van eventuele archeologische lagen.

Na het uitvoeren van het booronderzoek kon worden geconcludeerd dat gezien de bodemopbouw in het plangebied sprake is van een tot in de C-horizont verstoord bodemopbouw. De verwachte verstoringen vanwege de sloop van de bebouwing uit de jaren 30 van de 20e eeuw is aangetroffen. De aanwezige vijver hangt samen met een eerder uitgevoerde (tank)sanering.

Op basis van de aangetroffen bodemopbouw luidt het advies geen archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren en het plangebied voor het aspect archeologie vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Ook voor vrijgegeven (delen van) plangebieden bestaat altijd de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen en vondsten worden aangetroffen. Het betreft dan vaak kleine sporen of resten die niet door middel van een booronderzoek kunnen worden opgespoord. Op grond van artikel 53 van de Monumentenwet 1988 dient zo spoedig mogelijk melding te worden gemaakt van de vondst bij de Minister (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: telefoon 033-4217456). Een vondstmelding bij de provinciaal archeoloog kan ook.

BO en IVO-O voor het plangebied Kloostercomplex fase 1, Bolkensteeg te Dongen.

Projectnr. 400493
december 2014, revisie 00

1 Inleiding

In opdracht van CroonenBuro5 heeft Antea Group een archeologisch onderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek heeft bestaan uit een archeologisch bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek. Aan de Bolkensteeg te Dongen wordt in de nabij toekomst een herontwikkeling voorzien middels de realisatie van 40 woonzorgeenheden. Omdat dit gepaard zal gaan met bodemverstorende werkzaamheden dient een archeologisch vooronderzoek te worden uitgevoerd.

Een archeologisch bureauonderzoek dient om een gespecificeerd verwachtingsmodel op te stellen, welke vervolgens in het veld wordt getoetst door middel van een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen. Het veldwerk is gelijktijdig uitgevoerd met het veldwerk voor het milieuhygiënisch onderzoek.

Het bureauonderzoek en veldonderzoek zijn uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.3.

BO en IVO-O voor het plangebied Kloostercomplex fase 1, Bolkensteeg te Dongen.

Projectnr. 400493
december 2014, revisie 00

2 Bureauonderzoek

Het doel van het uitvoeren van een archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied.

Voor het opstellen van een dergelijke verwachting wordt gebruik gemaakt van reeds bekende archeologische waarnemingen, historische kaarten, bodemkundige gegevens en informatie over de landschappelijke situatie. Een gespecificeerde verwachting gaat in op de mogelijke aanwezigheid, het karakter, de omvang, datering en eventuele (mate van) verstoring van archeologische waarden binnen het plangebied.

Omdat de gemeente Dongen beschikt over een gemeentelijke en vastgestelde verwachtingen- en beleidskaart, sluit het bureauonderzoek daarbij aan en wordt expliciet ook gekeken naar de resultaten van archeologisch onderzoek die zijn uitgevoerd gedurende de periode tussen het vaststellen van de kaart en het uitvoeren van onderhavig onderzoek. Op deze wijze wordt geborgd dat gebruik wordt gemaakt van de meest recente archeologische inzichten. Daarnaast sluit het aan bij de onderzoeken die zijn uitgevoerd in het kader van de realisatie van de woonwijk de Beljaart.

2.1 Beschrijving onderzoekslocatie

2.1.1 *Begrenzing onderzoeks- en plangebied*

Het is van belang een onderscheid te maken tussen onderzoeksgebied enerzijds en plangebied anderzijds. Met plangebied wordt het gebied bedoeld waarop de in de inleiding genoemde plannen betrekking hebben. Binnen dit gebied kunnen eventueel aanwezige archeologische resten worden verstoord. Het onderzoeksgebied omvat het gebied waarover informatie is verzameld om een goed beeld te krijgen over de mogelijk aanwezige archeologische sporen in het plangebied.

Het onderzoeksgebied is veelal groter dan het plangebied en verschilt al naar gelang het te onderzoeken aspect. In dit geval betreft het het gebied dat is gelegen binnen een cirkel met een straal van 1000 m rondom het plangebied. Binnen deze omvang van het onderzoeksgebied wordt de historische ontwikkeling van Dongen alsmede de landschappelijke ontwikkeling van het gebied inzichtelijk gemaakt.

Het plangebied wordt begrensd door de Bolkensteeg in het zuidoosten. Aan de overige zijdes wordt het plangebied begrensd door de achterzijde van de bebouwing aan de Hoge Ham en de Schoolstraat. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 4500 m².

2.1.2 *Huidig en toekomstig gebruik*

Huidig gebruik plangebied

Momenteel is het plangebied in gebruik als grasveld en is omringd door bomen en een voetpad. Centraal is een kuil met vijver aanwezig. Deze is ontstaan als gevolg van een uitgevoerde sanering in 2009.

Afbeelding 2. Het plangebied.

Consequenties toekomstig gebruik

Binnen het plangebied zullen 40 woonzorgeenheden worden gerealiseerd. De specifieke bouwplannen mbt de diepte en omvang van deze ontwikkeling zijn echter nog niet bekend.

2.1.3 Archeologisch beleid

In ruimtelijke plannen is voor het plangebied geen vigerend bestemmingsplan opgenomen. Bij afwezigheid van een bestemmingsplan of een bestemmingsplan waarin de dubbelstemming 'waarde archeologie' is opgenomen treedt de erfgoedverordening van de gemeente Dongen uit 2010 in werking. Deze stelt dat het verboden is om in een archeologisch monument of archeologisch verwachtingsgebied de bodem dieper dan 50 cm onder de oppervlakte te verstoren.

2.1.4 Landschappelijke situatie

Fysisch-geografisch gezien ligt het plangebied in het Brabantse zandgebied. Gedurende het pleistoceen (2.500.000 - 8.800 voor Chr.) zijn verschillende zandpakketten door de Rijn en Maas in het onderzoeksgebied afgezet. Tijdens de laatste ijstijden stonden diverse rivierlopen droog waardoor de wind vat kreeg op de bovenste delen van het zandpakket. De grond was toen permanent bevroren en vegetatie kwam niet of nauwelijks voor. Ook stond de Noordzee droog (een deel van het water zat opgeslagen in de ijskappen) en de afvoer van de oude rivieren was erg onregelmatig. De wind had vrij spel in het onbegroeide land en blies zand uit de Noordzee en de rivierbeddingen over het Brabantse land, waardoor dekzandruggen werden gevormd. Deze ruggen waren merendeels zuidwest - noordoost georiënteerd met daar tussenin vlaktes.

De huidige kern van Dongen ligt op een dergelijke dekzandrug. Delen van deze dekzandrug zijn bij grond- en bouwwerkzaamheden in de 20^e eeuw vergraven, maar er zijn nog zichtbare elementen van de rug te herkennen: de Heuvel (de historische kern van Dongen), de Bergen, de Woeste Zee en het Trimpark. Ook in Plan West (ten zuid-westen van het plangebied) waren dergelijke resten zoals de Konijnenberg aanwezig maar deze zijn in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw afgegraven.

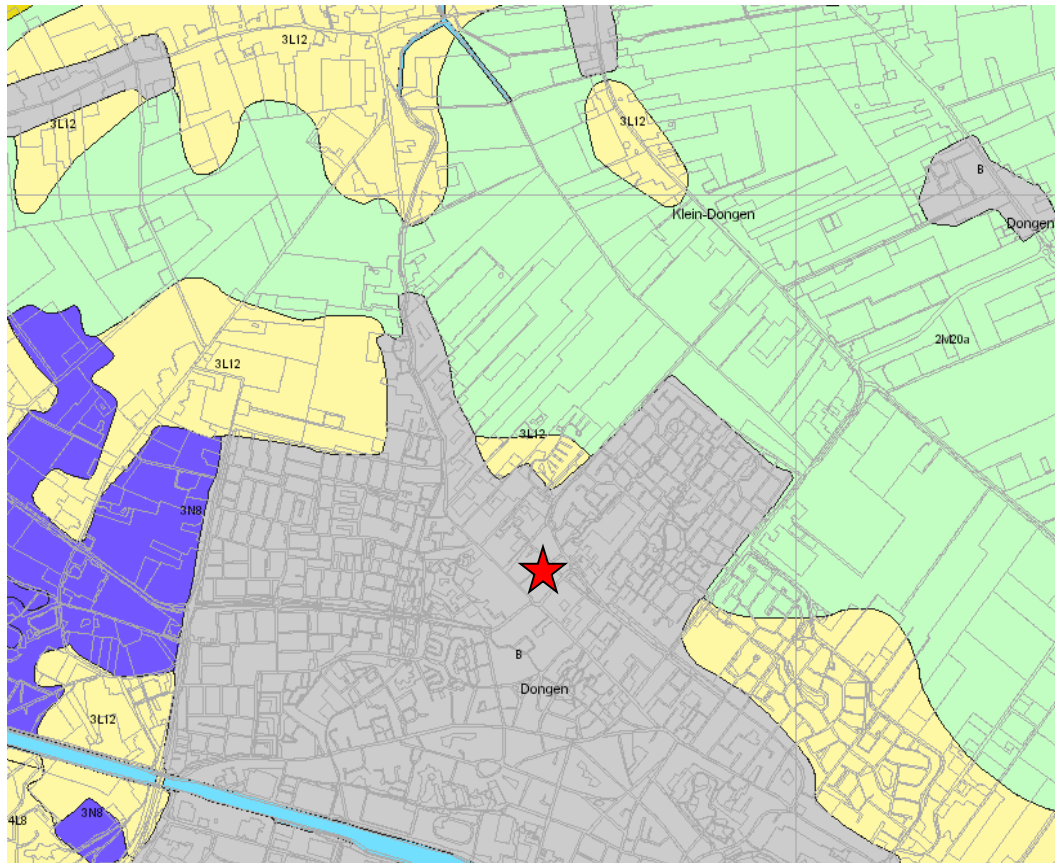
Het Laat-Weichselien kende naast koude perioden ook warmere perioden. Vegetatie kon zich daardoor weer op de dekzandruggen ontwikkelen, kleine beekjes doorsneden de verhogingen en lokaal was

sprake van veenvorming. De daaropvolgende kou betekende wederom het einde van de beginnende vegetatie, waardoor het droogliggende zand weer opnieuw verstoven werd.

Aan het begin van het holoceen (8.800 voor Chr. tot heden) werd het klimaat warmer en natter, waardoor de vegetatie kon opbloeien. Hierdoor stagneerden de grote dekzandafzettingen. Op kleinere schaal vormden zich nog wel stuifzanden, maar deze hadden weinig invloed meer op het bestaande reliëf. Daarnaast veranderde en groeide de flora- en faunadiversiteit. Beekjes schuurden dalen verder uit en stroomden af naar de grote rivieren. De waterloop van de Donge heeft zich in deze periode door de gevormde dekzandrug heen gesneden. Hierbij is aan weerszijden grond weggespoeld, afgezet en weer weggespoeld, waardoor een dynamische overstromingsvlakte kon ontstaan. Gedurende de Romeinse tijd (12 voor Chr.- 450 na Chr.) steeg de grondwaterspiegel, waardoor zich veen in de lagere delen van het landschap vormde. Waarschijnlijk werden vooral de hogere delen in het landschap van Dongen gedurende deze periode als verblijfplaats en als landroute tussen gebieden benut.

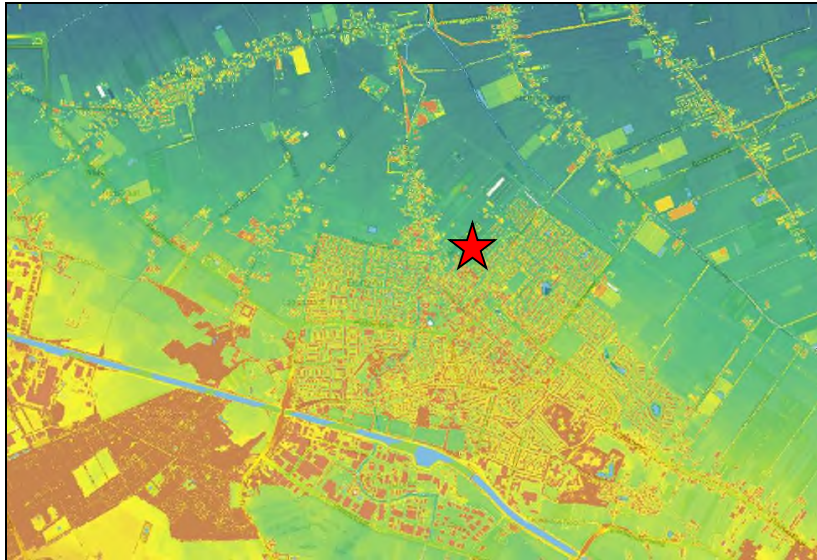
Vanaf het midden van de 13^e eeuw tot in de 16^e eeuw werd in de regio rondom Dongen veen ontgonnen. Dit gebeurde vanaf de ontginningsas van de huidige Lage en Hoge Ham en vanuit daar in noord- tot noordwestelijke richting. De laatste blokken veengrond werden nog aan het begin van de zestiende eeuw uitgegeven ter ontginning. In de middeleeuwen begon ook grootschalige ontbossing in het landschap. Door het hierdoor openen van het landschap kon opnieuw stuifzand worden verplaatst door de wind. De minder vruchtbare zandgronden rondom de nederzettingen werden in de late middeleeuwen en vanaf de nieuwe tijd door de boeren bemest met plaggen en dierlijke mest verrijkt met voedingsstoffen.

Op de geomorfologische kaart (afbeelding 3) is het plangebied niet gekarteerd omdat het is gelegen binnen de bebouwde kom van Dongen. Extrapolatie van de eromheen wel gekarteerde gegevens betekent dat het plangebied vermoedelijk gelegen is op een terrasafzettingswelving (geel, 3L12).

Afbeelding 3. Uitsnede uit de geomorfologische kaart van Nederland met daarop de ligging van het plangebied in rood. (Bron: ARCHIS).

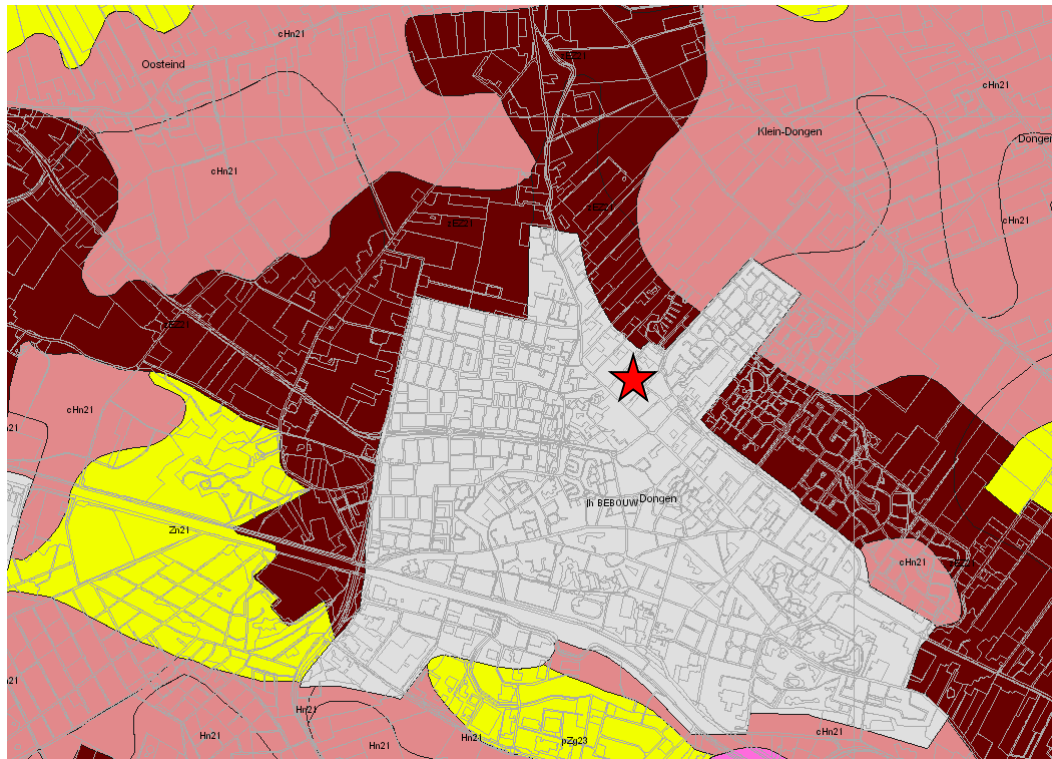
Het plangebied heeft een gemiddelde hoogte van 5 m +NAP op het actueel hoogtebestand Nederland (AHN) (zie afbeelding 4).

Afbeelding 4. Uitsnede uit het kaartbeeld van het Actueel Hoogtebestand Nederland met daarop de ligging van het plangebied (ster). (Bron:ahn.nl/viewer)

Bodem en grondwater

Op de bodemkaart (afbeelding 5) is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging in de bebouwde kom, maar op basis van extrapolatie kan worden aangenomen dat de ondergrond bestaat uit hoge zwarte enkeerdgronden (zEZ21, roodbruin).

Afbeelding 5. Uitsnede uit de bodemkaart van Nederland met daarop de ligging van het plangebied in rood. (Bron: ARCHIS)

Ook de grondwatertrap in het plangebied is niet gekarteerd maar is vermoedelijk VI, wat inhoudt dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) tussen 0,4 en 0,8 m -mv is en de gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG) meer dan 1,2 m -mv.

2.1.5 Historische situatie en mogelijke verstoringen

Bewoningsgeschiedenis

Op basis van losse vondsten en vondstmateriaal uit opgravingen is bekend dat de omgeving van Dongen al vanaf het paleolithicum werd bewoond. Mobiele jager-verzamelaars maakten gebruik van tijdelijke jachtkampen die telkens ergens anders werden opgezet. Dit landgebruik zette voort tot in het mesolithicum. Vanaf het neolithicum werd landbouw geïntroduceerd, waardoor het mobiele landgebruik langzaam sedentair werd. Uit het neolithicum zijn minder vondsten bekend dan uit de voorgaande perioden, waardoor de ontwikkeling van de mobiele naar de sedentaire leefwijze moeilijk te reconstrueren is. Wel heerst het vermoeden dat de boerenleefwijze met vaste bouwlanden en woningen in Brabant relatief laat op gang is gekomen.¹

Uit de bronstijd zijn (nog) geen vondsten bekend die bewoning op het grondgebied van Dongen onomstotelijk kunnen bevestigen. Wel hebben de weinige vondsten uit deze periode aangetoond dat het gebied wel werd benut als jachtplaats.

De eerste fragmenten na het neolithicum die met bewoning geassocieerd kunnen worden dateren uit de vroege ijzertijd. Op de dekzandrug van Dongen hebben in deze periode voor langere tijd mensen gewoond. Uit de Romeinse tijd is tot op heden één enkele Romeinse munt bekend.

De oudst bekende historische vermelding van een nederzetting Dongen dateert uit 1288. Gedurende de late middeleeuwen ontwikkelde Dongen (toen bekend als "Donk aan de Aa" of "Donk-Aa") zich van

¹ Koopmanschap et al, 2010

een in de veertiende eeuw kleine gemeenschap langs de rivier (de "Aa", later de "Donge") tot een grotere nederzetting met een duidelijk kerk- en kasteelterrein.

Op historische kaarten zijn de verschillende perceleringen die teruggaan op de veenontginningen nog zichtbaar. Van lange opstreckende kavels met een beperkte breedte tot de grotere blokverkavelingen direct ten noorden van de huidige Hoge Ham. Dongen is gegroeid uit twee kernen - rond de Heuvel en de Kerkstraat - en een ontginningsas. De as begint op de Lage Ham en loopt door tot de Uiterste Stuiver. Aan beide zijden van de ontginningsas stonden boerderijen (lintbebouwing). In de loop van de middeleeuwen werden de open plekken opgevuld met woningen. De historische lintbebouwing in de landelijke kernen ten noorden van Dongen is nog goed te herkennen in het landschap. De boerderijen in het centrum van Dongen zijn grotendeels verdwenen, maar het lint is er nog steeds. Het is ruim vijf kilometer lang en wordt gevormd door de Lage Ham, Hoge Ham, Sint Josephstraat, Vennen en Eindsestraat.

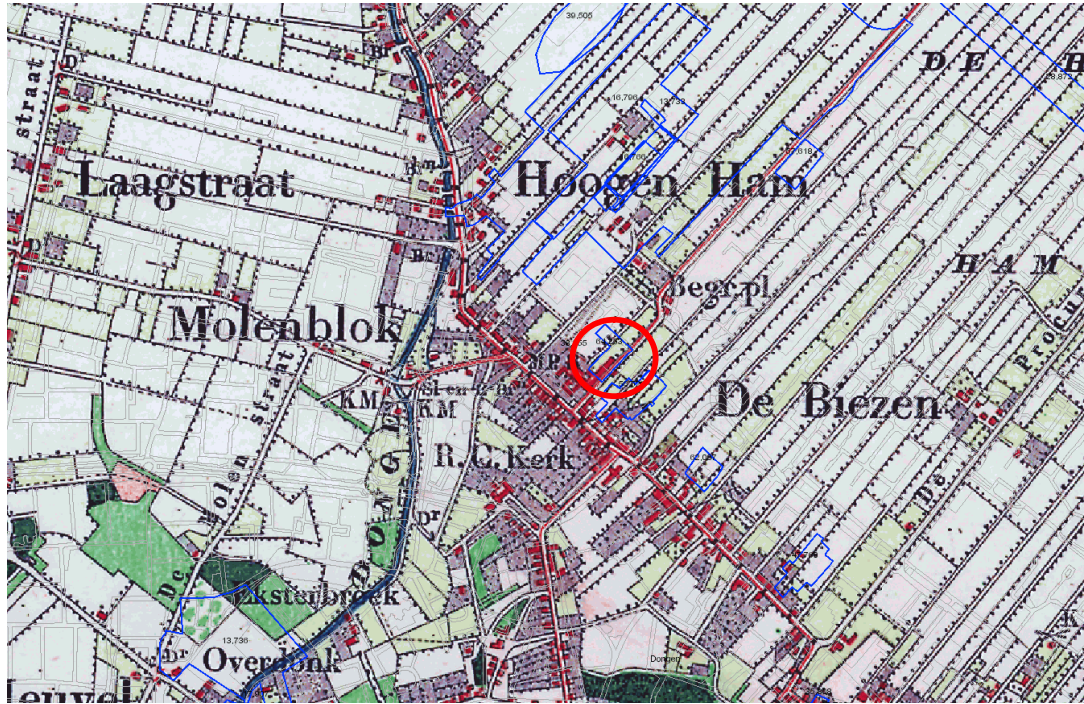
In 1801 hebben enkele zusters uit Leuven een klooster gevestigd nabij het plangebied nadat ze uit hun oorspronkelijke klooster waren verdreven als gevolg van de Franse bezetting. Oorspronkelijk waren ze gehuisvest in het Bollekens Slotje aan de Hoge Ham dat omstreeks 1700 was gebouwd. Dit oude herenhuis werd geleidelijk vervangen door nieuwbouw. In 1858 werd het middengedeelte van het hoofdgebouw gebouwd in eclectische stijl en in 1898 volgden de zijgevels in neorenaissance stijl. Toen werd ook de kloosterkapel gebouwd. Dit is een neogotische kruiskerk.

Historische kaarten

Op historisch kaartmateriaal is te zien dat de Bolkensteeg pas na 1832 volledig is aangelegd, aangezien deze nog niet op de kaart uit 1811-1832 (afbeelding 6) te zien is maar wel op de kaart uit 1900 (afbeelding 7). Op beide kaarten zijn ook de typerende perceleringen zoals hierboven besproken (lange, opstreckende kavels met een beperkte breedte) goed te zien.

Afbeelding 6. Uitsnede uit de kadastrale minuut uit 1811-1832 met daarop de ligging van het plangebied in rood omcirkeld. (Bron: www.watwaswaar.nl)

Afbeelding 7. Uitsnede uit het Bonneblad van 1900 met daarop de ligging van het plangebied in rood omcirkeld. (Bron: ARCHIS)

Mogelijke verstoringen

Binnen het plangebied is in ieder geval vanaf 1936 sprake van bebouwing die onderdeel heeft uitgemaakt van het kloostercomplex. Het is niet bekend wanneer dit is gesloopt. In verband hiermee kan sprake zijn van verstoringen. Daarnaast heeft het historisch milieukundig onderzoek laten zien dat er in het plangebied sprake is geweest van een ondergrondse tank. Deze locatie is inmiddels gesaneerd.

2.2 Bekende waarden

2.2.1 Archeologische waarden

Gegevens uit ARCHIS: AMK-terreinen

Binnen het plangebied is geen sprake van AMK-terreinen, en in de nabije omgeving van het plangebied is slechts één AMK-terrein gekarteerd: de oude dorpskern van Dongen, ongeveer 600 m ten zuiden van het plangebied (AMK-nummer 16873). Dongen is een nederzetting uit het midden van de 13e eeuw, waarvan de kern zich bevond ter plaatse van de huidige Heuvel. Het terrein heeft een hoge archeologische waarde.

AMK-nr	Waarde	Complex	Van	Tot
16873	hoge archeologische waarde	Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950

Tabel 1. AMK-terreinen binnen onderzoeksgebied (bron: ARCHIS).

Gegevens uit ARCHIS: archeologische waarnemingen

Binnen het plangebied zijn geen archeologische waarnemingen geregistreerd, maar in de omgeving van het plangebied is wel een aantal waarnemingen bekend. De meest dichtstbijzijnde waarnemingen liggen ongeveer 300 m ten noorden van het plangebied (waarnemingsnummers 56771, 406504 en 400868). De

eerste betreft resten van een nederzetting uit de nieuwe tijd A (1500 - 1650 n. Chr.), waaronder verschillende soorten keramiek en dierlijk bot.

Waarneming 400868 betreft eveneens een nederzettingsterrein uit de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd, waarbij veel verschillende soorten aardewerk zijn aangetroffen.

Waarneming 406504 betreft een particuliere verzameling van oppervlaktevondsten, voornamelijk keramiek uit de nieuwe tijd.

Overige waarnemingen uit de iets wijdere omgeving betreffen onder meer resten van het muurwerk en de omgrachting van Huis Overdonk (nieuwe tijd), resten van een onverhoogde huisplaats uit de nieuwe tijd A en resten die samenhangen met de historische kern van Dongen (onder meer de kerk, inhumatiegraven, metaalsmederij, etc).

Waarnr	Complex	Begin	Eind
14688	Inhumatiegraf	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
14688	Kerk	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
14688	Metaalbewerking/smederij	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
56771	Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen: 450 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - heden
56804	Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
400868	Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
402340	Nederzetting, onbepaald	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
406504	Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
414742	Landbouw	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
421328	Versterking, onbepaald	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
425596	Huisplaats, onverhoogd	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
425596	Onbekend	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden

Tabel 2. Archeologische waarnemingen binnen onderzoeksgebied (bron: ARCHIS)

Gegevens uit ARCHIS: eerdere onderzoeken

In tabel 3 staan alle onderzoeken weergegeven die binnen het onderzoeksgebied zijn uitgevoerd. Het plangebied heeft in 2009 deel uit gemaakt van het gebied dat in 2009 is onderzocht in het kader van het opstellen van de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Dongen (onderzoeksmelding 38555).

In de omgeving van het plangebied zijn in het verleden reeds verschillende archeologische onderzoeken uitgevoerd. Bij een booronderzoek in De Beljaart (onderzoeksmelding 13733, 300 m ten noorden van het plangebied), uitgevoerd door Ingenieursbureau Oranjewoud in 2005, is geadviseerd om een vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van proefsleuven. Later is dit geactualiseerd: het terrein zal planologisch worden beschermd, waardoor een vervolgonderzoek niet meer noodzakelijk is.

In 2009 heeft Ingenieursbureau Oranjewoud een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd voor de locatie Achterhuizen (onderzoeksmelding 37784).

Aan de overzijde van de Bolkensteeg is in 2013 een booronderzoek uitgevoerd (onderzoeksmelding 56526). Hierbij is geen recentelijk verstoord bodemprofiel waargenomen. In de boring is een esdek waargenomen met veel archeologische indicatoren. Op circa 250 m ten zuidoosten van het plangebied is in 2014 een bureauonderzoek uitgevoerd (onderzoeksmelding 62007). Als conclusie van dat bureauonderzoek wordt een vervolgonderzoek middels een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

OM-nr	Uitvoerder	Type onderzoek	Jaar uitvoering
13733	Oranjewoud BV	Archeologisch: booronderzoek	2005
13736	Oranjewoud BV	Archeologisch: booronderzoek	2005
16766	Onbekend	Indirect: collectie	1998
16796	Oranjewoud BV	Archeologisch: (veld)kartering	2006
17907	Bureau Interdisciplinaire Landschapsanalyse	Archeologisch: proefputten/proefsleuven	2006
28872	Oranjewoud BV	Archeologisch: bureauonderzoek	2008
35808	Synthegra BV	Archeologisch: bureauonderzoek	2009

OM-nr	Uitvoerder	Type onderzoek	Jaar uitvoering
37784	Oranjewoud BV	Archeologisch: proefputten/proefsleuven	2009
38555	Oranjewoud BV	Archeologisch: bureauonderzoek	2009
38558	Synthegra BV	Archeologisch: booronderzoek	2009
39505	Oranjewoud BV	Archeologisch: booronderzoek	2010
47760	Oranjewoud BV	Archeologisch: bureauonderzoek	2011
56526	Artefact! Advies en Onderzoek in Erfgoed	Archeologisch: booronderzoek	2013
57618	Oranjewoud BV	Archeologisch: booronderzoek	2013
59906	Econsultancy	Archeologisch: proefputten/proefsleuven	2014
62007	Econsultancy	Archeologisch: bureauonderzoek	2014

Tabel 3. Eerder uitgevoerde onderzoeken binnen onderzoeksgebied (bron: ARCHIS).

2.2.2 *Ondergrondse bouwhistorische waarden*

Het plangebied is gelegen op het terrein van het Klooster Franciscanessen. Dit klooster is een gebouwd rijksmonument.

2.3 Archeologische verwachting

2.3.1 Bestaande verwachtingskaarten

IKAW

De Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) is een door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed opgestelde kaart waarop aan de hand van eerder gedane archeologische waarnemingen en de bodemkundige gegevens is aangegeven wat de kans is in een bepaald gebied archeologie aan te treffen: laag, middelhoog of hoog. Zoals de naam al aangeeft gaat het hier - vanwege schaal en extrapolatie - slechts om een ruwe indicatie.

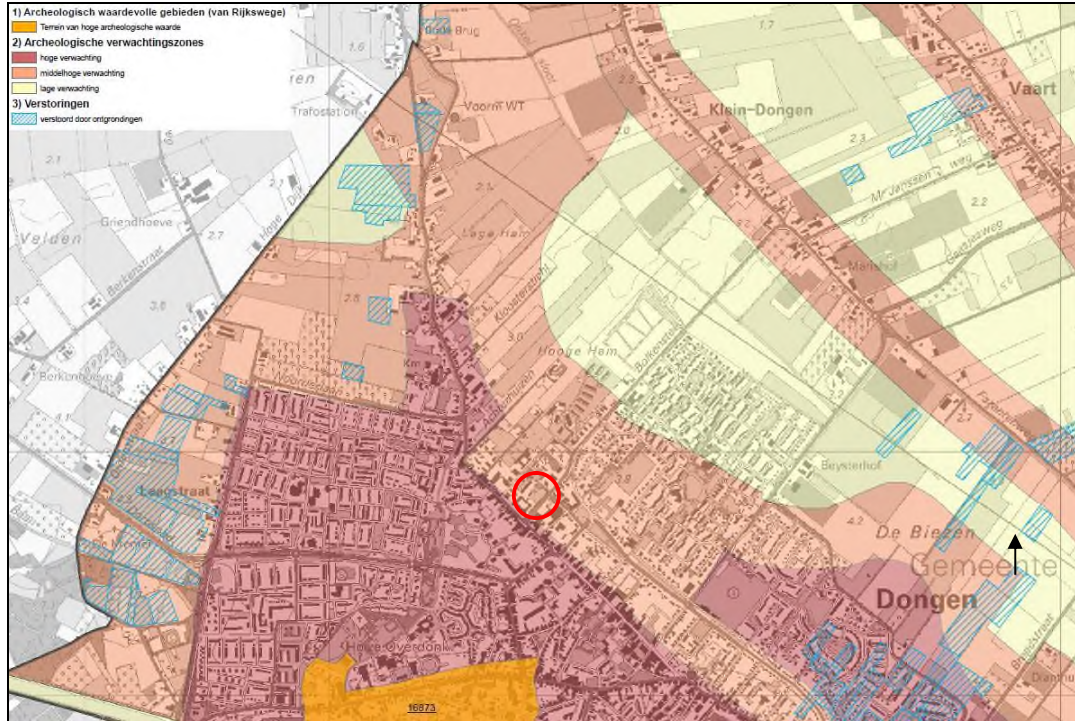
Op de IKAW is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging in de bebouwde kom, maar op basis van extrapolatie zal waarschijnlijk sprake zijn van een hoge verwachtingswaarde, direct grenzend aan een middelhoge verwachtingswaarde.

Provinciale verwachtingskaart

Op de cultuurhistorische waardekaart van de provincie Noord-Brabant is het plangebied gelegen in een zone die niet gekarteerd vanwege de ligging binnen de bebouwde kom van Dongen.

Gemeentelijke verwachtingskaart

Op de gemeentelijke beleidskaart² (afbeelding 8) is te zien dat het plangebied in een zone ligt waarvoor een middelhoge archeologische verwachting is vastgesteld. Hierbij geldt dat een archeologisch onderzoek verplicht is bij werkzaamheden die de bodem over een oppervlakte van 100 m² of meer dieper dan 50 cm beneden maaiveld gaan verstoren.

Afbeelding 8. Uitsnede uit de Gemeentelijke beleidskaart archeologie Dongen.

2.3.2 *Gespecificeerde archeologische verwachting*

Datering

Dongen is al bezocht vanaf het paleolithicum, waarbij vondsten bekend zijn uit deze periode tot en met de nieuwe tijd (met uitzondering van de Romeinse tijd). Voor het plangebied worden met name sporen uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd verwacht (op basis van de ligging en vondsten uit de omgeving), maar sporen/vondsten uit eerdere perioden kunnen niet worden uitgesloten.

Complextype

Paleolithicum - mesolithicum: op de dekzandrug kunnen zich resten bevinden die samenhangen met een mobiele leefwijze, zoals kampjes en resten van de productie van vuurstenen werktuigen.

Neolithicum - Romeinse tijd: Er zijn weinig vondsten uit deze perioden in de omgeving bekend, maar ze zijn er wel degelijk. Resten van sedentaire bewoning uit deze perioden kunnen daarom niet worden uitgesloten.

Vroege middeleeuwen - nieuwe tijd: uit deze perioden kunnen nederzettingssporen en resten van (pre)industriële activiteiten worden verwacht. Nederzettingssporen kunnen bestaan uit paalkuilen en afvalkuilen maar ook uit waterputten, gebouwplattegronden etc.

Omvang

De omvang van eventuele archeologische resten kan variëren van een puntvondst tot een nederzettingsterrein.

Diepteligging

Eventuele archeologische resten kunnen direct onder de bouwvoor worden aangetroffen.

Locatie

In principe kunnen overal binnen het plangebied archeologische resten worden aangetroffen.

Uiterlijke kenmerken

Paleolithicum - mesolithicum: vuursteenvindplaatsen bestaande uit een strooiing van vuurstenen werktuigen en resten van de productie van deze werktuigen (afslagen, kernen). Verder kunnen haardkuilen worden aangetroffen.

Neolithicum - nieuwe tijd: van de nederzettingsterreinen kunnen onder meer ophogingslagen, funderingen van gebouwen, kelders, (water)putten, dichtgegooide sloten, greppels en (afval)kuilen met resten van aardewerk, bot, metaal, glas worden aangetroffen. Wanneer oudere sporen nog bewaard zijn gebleven kunnen deze bestaan uit paalkuilen, haardkuilen en putten.

Mogelijke verstoringen

Binnen het plangebied is in ieder geval vanaf 1936 sprake van bebouwing dat onderdeel heeft uitgemaakt van het kloostercomplex. Het is niet bekend wanneer dit is gesloopt. In verband hiermee kan sprake zijn van verstoringen. Daarnaast heeft het historisch milieukundig onderzoek laten zien dat er in het plangebied sprake is geweest van een ondergrondse tank die inmiddels is gesaneerd.

2.4

2.5 Conclusies en advies voor vervolgonderzoek

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied is gelegen in een zone met een middelhoge archeologische verwachting op de archeologische beleidskaart van de gemeente Dongen. Daarnaast is gebleken dat het plangebied in het verleden bebouwd is geweest en deels al gesaneerd. In hoeverre dit het archeologisch bodemarchief heeft verstoord is niet bekend.

Om te bepalen of en in hoeverre het bodemarchief van het plangebied door recente verstoringen is vernietigd adviseren wij om in het plangebied een inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende boringen uit te voeren.

3 Veldonderzoek

3.1 Doel- en vraagstelling

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het toetsen van de archeologische verwachting, zoals deze op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek is opgesteld.

Het uitgevoerde onderzoek betreft een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen, verkennende fase. Een verkennend onderzoek heeft als doel het in kaart brengen van eventuele verstoringen in de bodem, het verkrijgen van enig inzicht in de bodemopbouw van het gebied en aldus het in kaart brengen van kansrijke en kansarme zones wat betreft archeologie.

Het onderzoek dient antwoord te geven op de volgende vragen:

- Wat is de bodemopbouw en zijn er aanwijzingen voor bodemverstoringen?
- Is er binnen het plangebied een vindplaats aanwezig en/of zijn er archeologische indicatoren aangetroffen die hierop kunnen wijzen? Zo ja, wat is de aard, conserveringstoestand en datering van deze indicatoren/vindplaats? ³
- Indien archeologische lagen aanwezig zijn; op welke diepte bevinden deze zich en wat is de maximale diepte?
- Waaruit bestaat of bestaan deze archeologische laag of lagen?
- In welke mate wordt een eventueel aanwezige vindplaats verstoord door realisatie van geplande bodemingrepen?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt? ⁴
- In welke mate stemmen de resultaten van het veldwerk overeen met de verwachtingen van de bureaustudie?
- Wat zijn de aanbevelingen? Is nader onderzoek noodzakelijk? En zo ja, waaruit kan dit bestaan?

3.2 Onderzoekopzet en werkwijze

Binnen de onderzoeksprotocollen van de KNA 3.3 worden een aantal standaardgegevens gevraagd. Deze worden hierna in tabelvorm aan u gepresenteerd.

Datum uitvoering	9 december 2014
Veldteam	G. Sophie (senior-archeoloog) Anton van Meel (veldtechnicus milieu)
Weersomstandigheden	ca 4 graden Celsius zonnig tot half bewolkt.
Boortype	Edelman 10 cm
Methode conform Leidraad SIKB ⁵	nvt, verkennend onderzoek
Aantal boringen	4
Oriëntatie grid t.o.v. geomorfologie/paleo-landschap	nvt

³ In principe is dit een vraag die thuis hoort bij een karterend onderzoek; immers, een verkennend onderzoek heeft als doel het bepalen van de bodemopbouw- en kwaliteit en is niet primair bedoeld om vindplaatsen op te sporen. Hiervoor is de gehanteerde boordichtheid -en diameter te gering. Echter, omdat het zeker niet uitgesloten is dat er tijdens een verkennend onderzoek indicatoren worden aangetroffen dan wel een vindplaats is deze vraag toch opgenomen.

⁴ zie voetnoot 9

⁵ Tol e.a. 2012

Wijze inmeten boringen	Ten opzichte van bestaande kenmerken
Overige toegepaste methoden	nvt
Wijze onderzoek / beschrijving boorkolom	ASB / NEN 5104
Verzamelwijze archeologische indicatoren	Brokkelen en inspecteren van opgeboorde grond
Bemonstering	nvt
Vondstzichtbaarheid aan oppervlak	Nihil, gras, tegels en grind.
Omschrijving oppervlaktekartering	Niet uitgevoerd

3.3 Resultaten

Voor een overzicht van de boringen wordt verwezen naar de boorprofielen in Bijlage 3 en de situatiekaart in de kaartenbijlage.

3.3.1 *Bodemopbouw*

In het plangebied is sprake een donker bruin tot donkerbruingrijs licht humeus pakket met (sporen) grind en of puin op een laag waarin al brokken uit de C-horizont zijn opgenomen (boring 2 en 4) of rechtstreeks op de C-horizont. De minimale dikte van het verstoorde pakket is 1,20 m in boring 4, in boring 3 is het twijfelachtig of binnen twee meter de C-horizont is bereikt.

Derhalve kan gesteld worden dat over het hele plangebied sprake is van een sterk verstoord bodemprofiel.

3.3.2 *Archeologie*

Er zijn tijdens het veldonderzoek geen archeologische indicatoren aangetroffen, uitgezonderd puinfragmenten. Het gaat hier echter wel om een verkennende fase van het inventariserend veldonderzoek door middel van boringen. Het doel van de verkennende fase van het veldonderzoek is het in kaart brengen van de bodemopbouw en het aantonen van eventuele bodemverstoringen. De afwezigheid van archeologische indicatoren kan dan ook niet worden beschouwd als indicatie voor de afwezigheid van een archeologische vindplaats. De mate van verstoring van het bodemprofiel is hier wel een sterke aanwijzing voor.

4 Conclusies en advies

4.1 Conclusies

Van de in paragraaf 3.1 gestelde vragen kunnen alleen de eerste en de voorlaatste daadwerkelijk worden beantwoord. Voor de eerste vraag kan geconcludeerd worden dat gezien de bodemopbouw in het plangebied sprake is van een tot in de C-horizont verstoorde bodemopbouw. Voor de voorlaatste vraag luidt het antwoord dat de verwachte verstoring vanwege de sloop van de bebouwing uit de jaren 30 van de 20e eeuw is aangetroffen. De aanwezige vijver hangt samen met een eerder uitgevoerde (tank)sanering.

De laatste vraag uit paragraaf 3.1 wordt hieronder beantwoord.

4.2 (Selectie)advies

Op basis van de aangetroffen bodemopbouw luidt het advies geen archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren en het plangebied voor het aspect archeologie vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Ook voor vrijgegeven (delen van) plangebieden bestaat altijd de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen en vondsten worden aangetroffen. Het betreft dan vaak kleine sporen of resten die niet door middel van een booronderzoek kunnen worden opgespoord. Op grond van artikel 53 van de Monumentenwet 1988 dient zo spoedig mogelijk melding te worden gemaakt van de vondst bij de Minister (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: telefoon 033-4217456). Een vondstmelding bij de provinciaal archeoloog kan ook.

Antea Group
Oosterhout, december 2014

Literatuur en geraadpleegde bronnen

Barends et. al., 1986: *Het Nederlandse landschap. Een historisch-geografische benadering*. Uitgeverij Matrijs, Utrecht.

Berendsen, H.J.A., 2004 (4^e druk): *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*. Van Gorcum, Assen.

Berkel, G. van & K. Samplonius, 2006: *Nederlandse plaatsnamen, herkomst en historie*. Het Spectrum, Houten.

Koopmanschap, H. e.a. *In Dongen stond een huis, de heerlijkheid Dongen in de Middeleeuwen*. ZHC

Koopmanschap, H., en B. van Dijk, 2005. *Cultuurhistorie en Archeologie. "De Beljaart"*, gemeente Dongen. Oranjewoud, Oosterhout.

Koopmanschap, H. 2006. *Oppervlaktekartering "De Beljaart" te Dongen*, Archeologisch Rapport Oranjewoud 2006/32. Oranjewoud, Oosterhout.

Koopmanschap, H, Haar, L. van der & Sophie, G. 2010. *Archeologische Beleidsadvieskaart gemeente Dongen*. Archeologische Rapporten Oranjewoud 2009/153. Oranjewoud, Oosterhout.

Tol, A. , P. Verhagen & M. Verbruggen, 2012: *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek*. SIKB.

Kaarten

Bodemkaart van Nederland, 1:50000, STIBOKA, kaartblad 44G

Grote Historische Atlas (1830-1855), Wolters Noordhoff, Groningen

Minuutplan ca. 1830 (<http://www.watwaswaar.nl>)

Topografische kaart 1:25000 (<http://kadata.kadaster.nl>)

Topografisch-militaire kaarten 1879, 1900 (www.watwaswaar.nl)

Internet

www.watwaswaar.nl

www.atlasleefomgeving.nl

Bijlage 1: Archeologische perioden

Bijlage 1: Archeologische perioden

Als bijlage op de resultaten en verzamelde gegevens wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewoners-geschiedenis in Nederland geschetst.

Gedurende het **paleolithicum** (300.000-8800 voor Chr.) hebben moderne mensen (*homo sapiens*) onze streken tijdens de warmere perioden wel bezocht, doch sporen uit deze periode zijn zeldzaam en vaak door latere omstandigheden verstoord. De mensen trokken als jager-verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. De verschillende groepen jager-verzamelaars exploiteerden kleine territoria, maar verbleven, afhankelijk van het seizoen, steeds op andere locaties.

In het **mesolithicum** (8800-4900 voor Chr.) zette aan het begin van het Holoceen een langdurige klimaatsverbetering in. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor geleidelijk een bosvegetatie tot ontwikkeling kwam en de variatie in flora en fauna toenam. Ook in deze periode trokken de mensen als jager-verzamelaars rond. Voorwerpen uit deze periode bestaan voornamelijk uit voor de jacht ontworpen vuurstenen spitsjes.

De hierop volgende periode, het **neolithicum** (5300-2000 voor Chr.), wordt gekenmerkt door een overschakeling van jager-verzamelaars naar sedentaire bewoners, met een volledig agrarische levenswijze. Deze omwenteling ging gepaard met een aantal technische en sociale vernieuwingen, zoals huizen, geslepen bijlen en het gebruik van aardewerk. Door de productie van overschot kon de bevolking gaan groeien en die bevolkingsgroei had tot gevolg dat de samenleving steeds complexer werd. Uit het neolithicum zijn verschillende grafmonumenten bekend, zoals hunebedden en grafheuvels.

Het begin van de **bronstijd** (2000-800 voor Chr.) valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen, zoals bijlen. Het gebruik van vuursteen was hiermee niet direct afgelopen. Vuursteenmateriaal uit de bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Het aardewerk is over het algemeen zeldzaam. De grafheuveltraditie die tijdens het neolithicum haar intrede deed werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, eventueel omgeven door een greppel.

In de **ijzertijd** (800-12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. Ten opzichte van de bronstijd traden er in de aardewerktraditie en in het gebruik van vuursteen geen radicale veranderingen op. De mensen woonden in verspreid liggende hoeven of in nederzettingen van enkele huizen. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen (*celtic fields*). In deze periode werden de kleigebieden ook in gebruik genomen door mensen afkomstig van de zandgebieden. Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand. Er zijn zogenaamde vorstengraven bekend in Zuid-Nederland, maar de meeste begravingen vonden plaats in urnenvelden.

Met de **Romeinse tijd** (12 voor Chr. tot 450 na Chr.) eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als rijksgrens van het Romeinse Rijk ingesteld. Ter controle van deze zogenaamde *limes* werden langs de Rijn *castella* (militaire forten) gebouwd. De inheems leefwijze handhaafde zich wel, ook al werd de invloed van de Romeinen steeds duidelijker in soorten aardewerk (o.a. gedraaid) en een betere infrastructuur. Onder meer ten gevolge van invallen van Germaanse stammen ontstond er instabiliteit wat uiteindelijk leidde tot het instorten van de grensverdediging langs de Rijn.

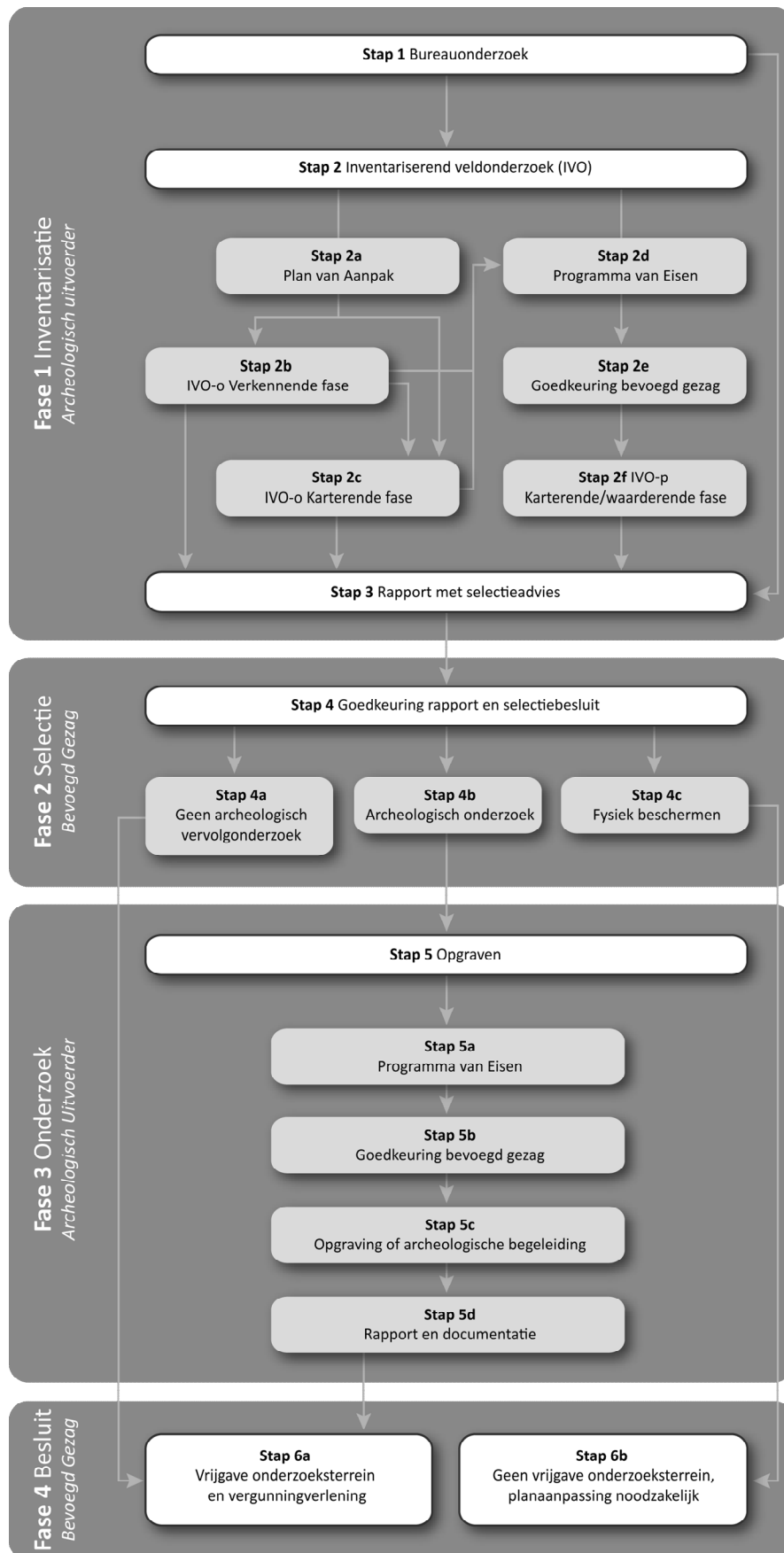
Over de **middeleeuwen** (450-1500 na Chr.), en met name de vroege middeleeuwen (450-1000 na Chr.), zijn nog veel zaken onbekend. Archeologische overblijfselen zijn betrekkelijk schaars. De politieke macht was na het wegvallen van de Romeinen in handen gekomen van regionale en lokale hoofdlieden. Vanaf de 10^e eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is een toenemende feodalisering zichtbaar. Door bevolkingsgroei en gunstige klimatologische omstandigheden werd in deze periode een begin gemaakt met het ontginnen van bos, heide en veen. Veel van onze huidige steden en dorpen dateren uit deze periode.

De hierop volgende periode 1500 – heden wordt aangeduid als **nieuwe tijd**.

Bijlage 2: Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

- schematisch overzicht AMZ
- verklarende woordenlijst AMZ

Schema Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

Verklarende woordenlijst Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

Archeologische begeleiding (STAP 5c)

Een archeologische begeleiding wordt uitgevoerd wanneer proefsleuven of en opgraving niet mogelijk zijn door bijvoorbeeld civieltechnische beperkingen.

Archeologische indicatoren

Hiermee worden aanwijzingen in de bodem bedoeld die duiden op menselijke activiteiten in het verleden, zoals aardewerkscherven, houtskool, botmateriaal, vondstlagen, etc.

Archis

Archeologisch informatiesysteem voor Nederland. Een digitale databank met gegevens over archeologische vindplaatsen en terreinen.

Bureauonderzoek (STAP 1)

Het bureauonderzoek is een rapportage waarin een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel wordt opgesteld aan de hand van geomorfologische en bodemkaarten, de Archeologische Monumentenkaart (AMK), het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS), historische kaarten en archeologische publicaties.

Fysiek beschermen (STAP 4c)

De archeologische resten blijven in de bodem behouden door bijvoorbeeld planaanpassingen.

Geofysisch onderzoek

Meetapparatuur brengt archeologische verschijnselen in de bodem driedimensionaal in kaart zonder te boren of te graven. Dit kan bijvoorbeeld door radar-, weerstandsonderzoek of elektromagnetische metingen.

Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Dit model geeft op detailniveau voor het plangebied aan wat aan archeologische vindplaatsen aanwezig kan zijn. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt bepaald of een inventariserend veldonderzoek nodig is en wat de juiste methode is om eventueel aanwezige archeologische resten aan te tonen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) (STAP 2)

Tijdens een inventariserend veldonderzoek worden archeologische waarden in het veld geïnventariseerd en gedocumenteerd. Waar is wat in de bodem aanwezig? De inventarisatie kan bestaan uit een inventariserend veldonderzoek-overig (door middel van een booronderzoek, veldkartering en/of geofysisch onderzoek) en/of een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. Wat de beste methode is, hangt sterk af van de omstandigheden en de aard van de vindplaats.

Inventariserend veldonderzoek - overig (IVO-o) (STAP 2b of 2c)

Bij een Inventariserend veldonderzoek - overig door middel van boringen (IVO-o) worden boringen gezet door middel van een handboor of guts.

Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven (IVO-p) (STAP 2f)

Proefsleuven zijn lange sleuven van twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar aanwijzingen zijn voor het aantreffen van archeologische vindplaatsen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Verkennende fase (STAP 2b)

Wanneer bij het bureauonderzoek onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om een gespecificeerd verwachtingsmodel op te stellen, wordt een inventariserend veldonderzoek - verkennende fase uitgevoerd. In deze fase wordt onderzocht of de bodem nog intact is, wat de bodemopbouw is en hoe deze invloed heeft gehad op de locatiekeuze van de mens in het verleden. Het onderzoek is bedoeld om kansarme zones om archeologische resten aan te treffen uit te sluiten en kansrijke zones te selecteren voor vervolgonderzoek. Een verkennend onderzoek kent een relatief lage onderzoeksintensiteit en wordt meestal uitgevoerd door middel van boringen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Karterende fase (STAP 2c of 2f)

Tijdens een inventariserend veldonderzoek - karterende fase wordt het plangebied systematisch onderzocht op de aanwezigheid van archeologische sporen en/of vondsten. De intensiteit van onderzoek is groter dan in de verkennende fase, bijvoorbeeld door een groter aantal boringen per hectare of door het aanleggen van proefsleuven.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Waarderende fase (STAP 2f)

Tijdens de waarderende fase wordt aangegeven of de aangetroffen archeologische vindplaatsen behoudenswaardig zijn. Dat betekent dat de aard, omvang, datering, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de vindplaats(en) wordt vastgesteld. Wanneer de waardering van de archeologische resten laag is, hoeft geen verder archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. Het plangebied wordt 'vrijgegeven'. Wanneer de resten behoudenswaardig zijn, wordt in eerste instantie behoud in situ (ter plekke in de bodem) nagestreefd. Wanneer dit door de voorgenomen ontwikkelingen niet mogelijk is, wordt vervolgonderzoek uitgevoerd in de vorm van een opgraving of archeologische begeleiding. Vaak wordt deze fase gecombineerd uitgevoerd met het inventariserend veldonderzoek karterende fase.

Opgraving (STAP 5c)

Wanneer door de toekomstige ontwikkelingen aanwezige archeologische resten in de bodem niet behouden kunnen worden, wordt een opgraving uitgevoerd. Tijdens de opgraving worden archeologische resten gedocumenteerd, gefotografeerd en bestudeerd. Hierdoor wordt informatie over het verleden zo goed mogelijk vastgelegd en behouden.

Plan van Aanpak (PvA) (STAP 2a)

Voor een booronderzoek is een Plan van Aanpak (PvA) noodzakelijk. Het PvA beschrijft hoe het veldwerk wordt uitgevoerd en uitgewerkt.

Programma van Eisen (PvE) (STAP 2d of 5a)

Voor het uitvoeren van een inventariserend veldonderzoek - proefsleuven, archeologische begeleiding of opgraving is een Programma van Eisen (PvE) noodzakelijk. Het PvE beschrijft het doel, vraagstelling en uitvoeringsmethode van het archeologisch onderzoek. Dit document wordt beschouwd als basisdocument voor archeologisch veldonderzoek waarmee de inhoudelijke kwaliteit gewaarborgd wordt. Het PvE wordt goedgekeurd door het bevoegd gezag (gemeente, provincie of het rijk).

Quickscan

In een quickscan wordt geïnventariseerd of en waar archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd.

Selectieadvies (STAP 3)

In het selectieadvies wordt op archeologisch inhoudelijke argumenten het advies gegeven welke delen van het plangebied vrijgegeven kunnen worden voor verdere ontwikkeling en welke delen behouden of opgegraven moeten worden.

Selectiebesluit (STAP 4)

De bevoegde overheid (gemeente, provincie of soms het rijk) geeft op basis van het selectieadvies aan welke maatregelen genomen worden. De bevoegde overheid kan van het selectieadvies afwijken indien zij dat nodig acht.

Veldkartering

Bij een veldkartering wordt het plangebied systematisch belopen om archeologische oppervlaktevondsten te verzamelen.

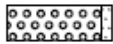
Bijlage 3: Boorprofielen

Legenda (NEN 5104 en ASB)

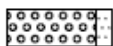
grind

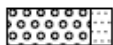
Grind, siltig

Grind, zwak zandig

Grind, matig zandig

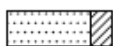

Grind, sterk zandig

Grind, uiterst zandig

zand

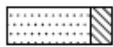
Zand, kleiig

Zand, zwak siltig

Zand, matig siltig

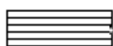

Zand, sterk siltig

Zand, uiterst siltig

veen

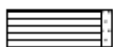
Veen, mineraalarm

Veen, zwak kleiig

Veen, sterk kleiig

Veen, zwak zandig

Veen, sterk zandig

klei

Klei, zwak siltig

Klei, matig siltig

Klei, sterk siltig

Klei, uiterst siltig

Klei, zwak zandig

Klei, matig zandig

Klei, sterk zandig

leem

Leem, zwak zandig

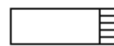

Leem, sterk zandig

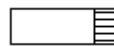
overige toevoegingen

zwak humeus

matig humeus

sterk humeus

zwak grindig

matig grindig

sterk grindig

laaggrens

(wordt bepaald voor de ondergrens van de beschreven laag)

□ < 0,3 cm

scherpe overgang

D 0,3 - < 3 cm

overgang geleidelijk

E > 3 cm

diffuse overgang

amorfiteit veen (veraardheid)

? zwak amorf

niet tot zwak veraarde resten

A matig amorf

structuur nog zichtbaar

@ sterk amorf

sterk veraard, structuurloos

overig

▲ bijzonder bestanddeel

◄ Gemiddeld hoogste grondwaterstand

≡ grondwaterstand

◆ Gemiddeld laagste grondwaterstand

slib

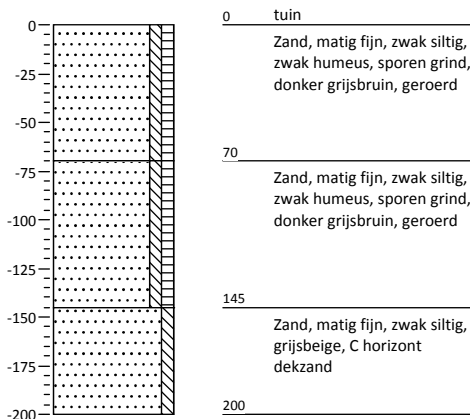
water

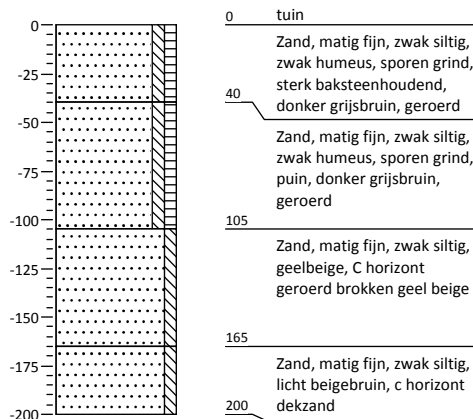
gezeefd traject

Bijlage 3: Profielbeschrijvingen met waarnemingen

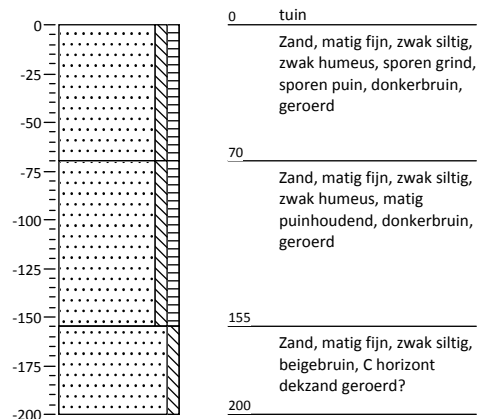
Boring: 01

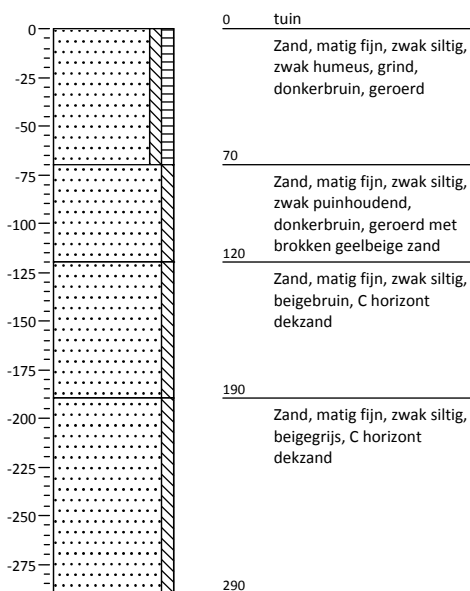
Boring: 02

Boring: 03

Boring: 04

Kaartenbijlage

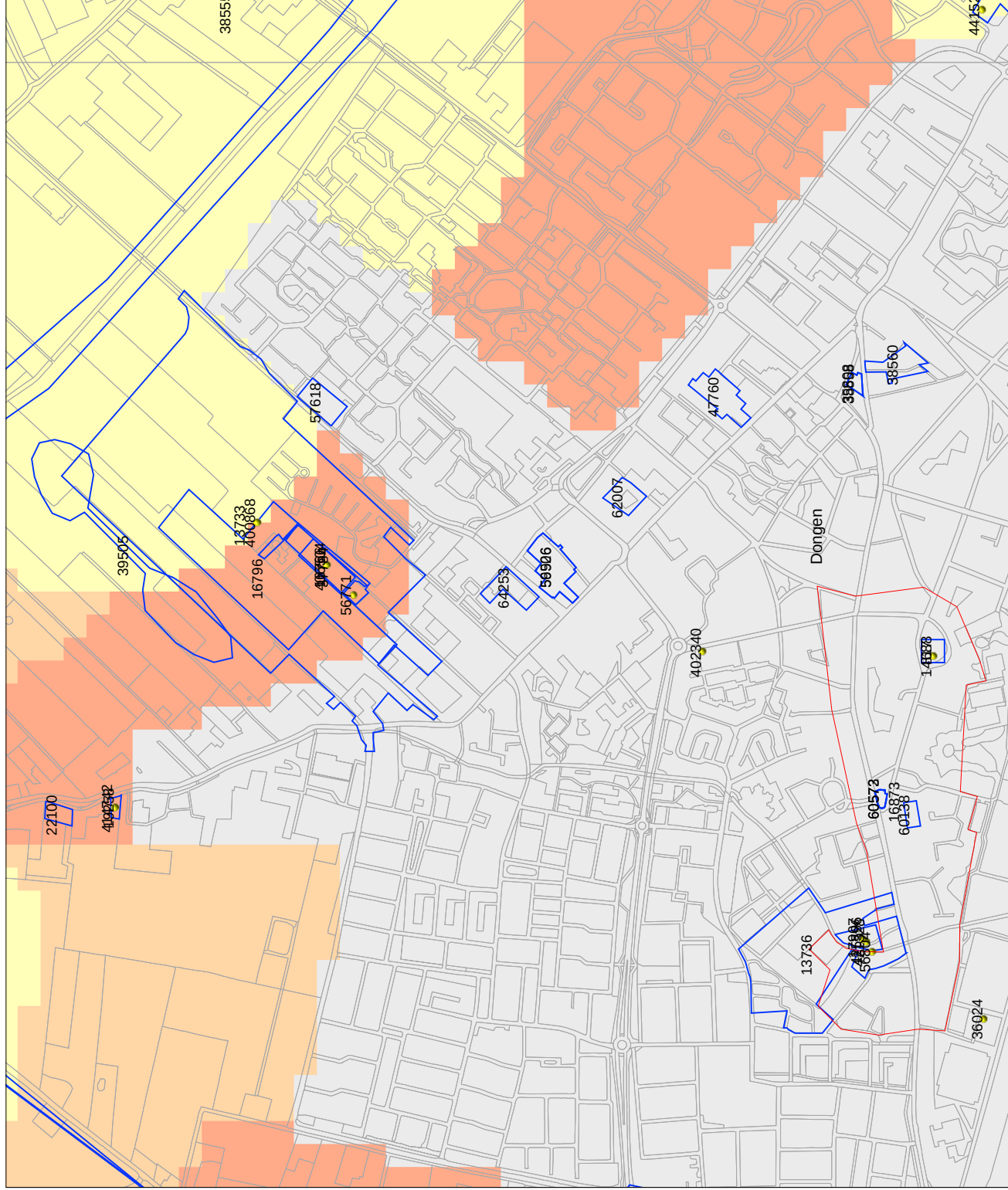
Kloostercomplex, Bolkensteeg te Dongen

IKAW, onderzoeksmeldingen, vondstmeldingen, waarnemingen en archeologische monumenten

125138 / 405926

M.L. Craane

01-12-2014

Legenda

- MONUMENTEN
- VONDSMELDINGEN
- WAARNEMINGEN
- ONDERZOEKSMELDINGEN
- TOP10 ((G)TDN)
- IKAW
- zeer lage trefkans
- lage trefkans
- middel hoge trefkans
- hoge trefkans
- lage trefkans (water)
- middel hoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- water
- niet gekarteerd
- PLAATSNAMEN
- PROVINCIES

0 500 m

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

122554 / 403745

Legenda

- ★ Boorpunten
- Plangebied

CO	11-12-2014	definitief	(ABC)
NR	DATUM	WIJZIGING	GET.

OPDRACHTGEVER
CroonenBuro5

PROJECTOMSCHRIJVING
BO en IVO-O
Kloostercomplex Dongen

KAARTTITEL
Boorpuntenkaart

KAARTNUMMER
400493-BP1

GIS SPECIALIST
M.L. Craane

PROJECTLEIDER
M. Elings

DATUM
11-12-2014

STATUS
definitief

www.anteagroup.nl

SCHAAL
1:1.000

FORMAAT
A3

BLAD IN BLADEN
1 van 1

WIJZ.NR
C0